

Tria personal

per Josep M. Ripoll

Xulio Ricardo Trigo

Les veus del Liceu

Columna, Barcelona, 2015.

Xulio Ricardo Trigo és un autor especialment versàtil: poeta, novel·lista, autor d'un dietari i d'obres per a joves, crític literari i traductor, els seus orígens biogràfics i culturals es troben a Galícia, d'on passa a València i d'allà a Catalunya. Autor, doncs, forjat en diferents cultures i gèneres, és prou eclèctic per a abastar registres ben diferents, però sense perdre una personalitat pròpia. A *Les veus del Liceu*, la seva última obra fins ara, alterna dues històries d'amor i desamor situades en èpoques diferents amb tocs de novel·la històrica i realista; però, més que no pas els gèneres concrets pels quals transita, allò que sembla interessar l'autor és un peculiar univers en què

l'amor, l'odi, les obsessions personals i la venjança conformen un conjunt d'equilibri delicat en què tot acaba confluint. En aquest sentit, l'obra troba els seus mèrits primordials en la construcció narrativa i en una difícil harmonia entre elements en principi prou heterogenis.

La novel·la explica, en primer lloc, l'obsessió en ple 1993 d'un professor de cant del Liceu, cantant d'òpera frustrat, per una noia que fa la neteja i que té una veu privilegiada; i, en segon lloc, el pla, amb aposta inclosa, d'uns burgesos del 1860 perquè un d'ells sedueixi una noia innocent promesa amb un noi de bona família. Els dos fils narratius es van alternant i, de mica en mica, aniran confluint en una història de venjança per uns fets esdevinguts molt temps enrere. Reduïda al seu mer esquelet argumental, l'obra presenta, doncs, trets fins i tot fulletonescos; per això l'aposta de l'autor, certament arriscada, passa per construir una història molt ben travada que transcendeixi les convencions dels gèneres per acabar essent pura literatura. Les dues històries d'amor, contrastades d'una banda i unides per l'altra, acaben tenint un cert caire operístic que lliga amb un dels fils conductors de l'obra; i les tensions que guien els sentiments extrems dels personatges es resolen en un to contingut que en cap moment no es desborda. Tot plegat conforma una obra de notable ambició literària amb què l'autor assoleix el repte de fer confluir dues històries allunyades en el temps no tan sols a través del fil argumental sinó també d'un to i una coherència interna en què troben l'harmonia.

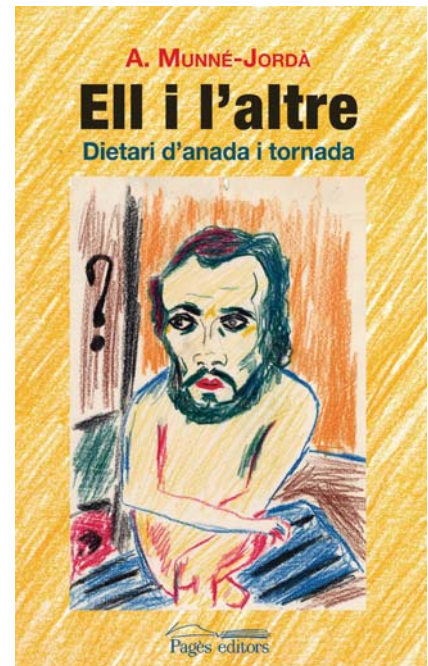
A. Munné-Jordà

Ell i l'altre. Dietari d'anada i tornada

Pagès, Lleida, 2015.

Els anys de transició del franquisme a la democràcia foren, òbviament,

temps de canvis importants: en el panorama estrictament polític, però també en el de les formes de vida, els costums o les idees. Per això els qui van viure aquella època, sobretot si era en plena joventut, es poden sorprendre avui dia davant d'allò que pensaven en aquells moments, perquè d'aleshores ençà també han canviat molt les coses. Algunes de les actituds inconformistes que es defensaven llavors poden semblar avui dia ingènues o, senzillament, molt marcades pel context dels anys setanta. Antoni Munné-Jordà ha rescatat un antic dietari de l'any 1978 –amb un breu inici del 1977 i un colofó també breu del 1979– que ha contrastat amb el present; i ha creat així un se-

gon dietari, a partir de l'antic comentat el 2009 i el 2013. El resultat és la confrontació entre el que semblen dos «jos» diferents: el de finals dels setanta, des d'una actitud molt lliure i desinhibida, i l'actual, més reflexiu i autocrític, fins al punt que es distancia de l'anterior tot referint-s'hi en tercera persona, i comentant-ne aquells aspectes que contrasten amb la perspectiva del present.

Antoni Munné-Jordà sempre ha estat, però, un esperit lliure, que, a banda d'exercir de corrector en aquesta mateixa revista, és un novel·lista apassionat per la ciència-ficció i interessat en la renovació literària. Per això els comentaris al seu dietari no suposen pròpiament una mirada indulgent i paternalista al jove que va ser aleshores, sinó més aviat un complement escrit des de la distància que arrodoneix i, quan cal, matisa alguns aspectes del relat o les reflexions primerencs. De fet, la part central del dietari dels anys setanta correspon a un viatge a la Xina, poc després de la mort de Mao, en què la perspectiva del narrador és la de l'interès i, fins i tot, l'admiració pels fruits de la revolució, però amb una certa consciència crítica del dirigisme del règim; i el 2013 escriurà: «Val la pena deixar-ho tal com ho va escriure. Evidentment, se li va encomanar la teatralitat del muntatge» (pàg. 92). Una actitud, doncs, de respecte i reconeixement cap al jove que va ser, però, alhora, d'una certa distància vital i ideològica.

A banda del viatge, en el dietari es registren altres aspectes: des de les pel·lícules, els concerts i, sobretot, les obres teatrals vistos a l'època fins a les relacions personals, el consum de drogues o l'activisme polític. Tot plegat conforma una fotografia fidel d'una època, contemplada en l'actualitat per l'autor a partir de l'experiència del desdoblament. Una obra que ens retorna, doncs, a una època crucial de la nostra història, però ni des de la nostàlgia ni des del paternalisme; simplement, des de la consciència del pas del temps i la maduresa personal i literària que es fa seu el passat. Un repte ben assolit.

W.B. Yeats

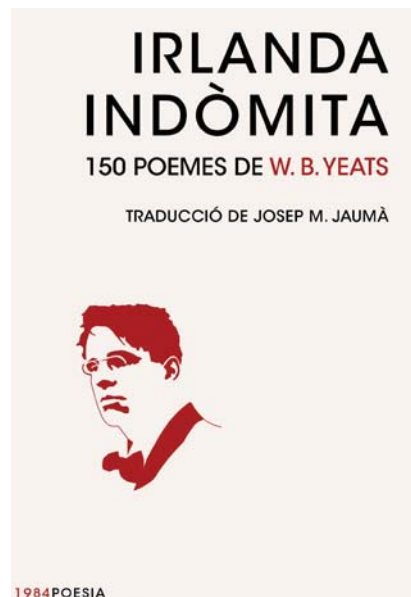
Irlanda indòmita

Traducció de Josep M. Jaumà

Edicions de 1984, Barcelona, 2015.

És del tot innecessari presentar avui dia un poeta com l'irlandès William

Butler Yeats, un dels grans clàssics de la poesia de finals del segle XIX i, sobretot, de principis del XX. Defensor de les velles tradicions del seu país i compromès en les lluites nacionalistes que el portarien a la independència, la seva obra anà evolucionant des de la recreació de la tradició celta fins a un to més intimista i personal, marcat en part per dues relacions amoroses successives. En català existia fins ara

una excel·lent selecció de poemes de Yeats en acurades versions de Marià Villangómez Llobet; però Josep Maria Jaumà, autor de traduccions molt notables, entre d'altres, de Chaucer, Robert Frost, Philip Larkin, Robert Graves o Thomas Hardy, ens n'ofereix ara una completíssima antologia de 150 poemes, en homenatge al 150è aniversari del naixement de l'autor aquest passat 2015. L'antologia, bilingüe i ordenada cronològicament, ens permet seguir l'evolució exemplar de tot un clàssic de la poesia moderna, i reafirma la línia d'Edicions de 1984 d'oferir l'obra completa, o en aquest cas una mostra ben àmplia, d'un nom clau de la modernitat poètica –tal com ja havia fet en els casos, igualment

imprescindibles, d'Anna Akhmatova, Joseph Brodsky, Walt Whitman i Óssip Mandelstam.

Així doncs, el llibre ens trasllada des del recull primerenc *Cruïlles*, del 1889, fins als últims poemes del 1938 i el 1939, en un trajecte vital i poètic que, entre altres temes i motius, primer comprèn la llegenda –«La cançó del pastor feliç»– o el cant al paisatge –«Innisfree, l'illa del llac»– per passar després al poema amorós –«Ell dóna unes rimes a l'estimada»–, la reflexió sobre les convulsions bèl·liques del moment –«La Segona Vinguda» o «Meditacions en temps de Guerra civil»–, la meditació metafísica –«Un diàleg de l'ànima i el jo»–, les consideracions sobre el pas del temps –«Després d'un llarg silenci»– o una voluntat vitalista que vol perviure per damunt de l'intel·lecte –«Una pregària per a la vellesa»–. En aquest sentit, el recull ofereix una visió àmplia i molt significativa de la trajectòria de l'autor. D'altra banda, la traducció de Jaumà opta per un to planer –en consonància amb l'esperit dels poemes– i, per bé que no acostuma a conservar les rimes, sí que s'aproxima amb encert al ritme original. La tasca que ha dut a terme en aquest llibre, i que li ha valgut un dels premis Crítica «Serra d'Or» d'enguany, és realment meritòria, i rebla la molt lloable tasca de l'editorial d'anar posant a l'abast del públic català els grans clàssics de la modernitat literària.

Josep-Ramon Bach

Secreta d'Àlia

Tres i Quatre, València, 2016.

Des de sempre hem seguit i recomanat en aquesta secció la ja extensa producció de Josep-Ramon Bach. Aquest poeta –i també dramaturg– sabadellenc nascut el 1946 ha passat per diferents etapes: la inicial a Llibres del Mall, la posterior de versions lliures de poesia oriental,

xinesa o africana, fins a arribar als records d'infantesa d'*El laberint de Filomena* (2010) o a la denúncia del mal institucionalitzat en l'encara recent *Caïm* (2014), que ha merescut un dels premis Crítica «Serra d'Or» d'enguany. La poesia de Bach ha anat adquirint aquests últims temps un cert to agredolç, a mig camí dels records del passat i d'un cert escepticisme, malgrat tot esperançat, en què sovint despunta la ironia. En el cas de *Secreta dàlia*, distingit amb l'últim premi Vicent Andrés Estellés, l'autor, que acaba de complir els setanta anys, ens parla del pas del temps: «Robo fruita madura / al mercat del temps», cosa que fa «Amb un sac curull / de remeis i la gorja / plena de dolceses.» D'una banda, es lliura a l'evocació del passat («Col·leccio vells / records del món / en arxius de plata»), però de l'altra, i sobretot, s'enfronta a l'entrada a la vellesa del present («Sento com marca / el vell rellotge / l'hora de la posta»). La seva mirada no és en cap cas desesperançada, sinó oberta cap a l'esdevenidor i el món exterior: «El meu déu és la vida. / La naturalesa / que crea segons necessita.»

A partir d'aquí, Bach desplega un ampli ventall d'imatgeria, molt lliure, que tant li serveix per a bastir aquesta

reflexió sobre el temps i sobre la pròpia vida com per a retre peculiars homenatges a algunes mitologies personals: així, apareixen al llarg del llibre el món del circ, el del cinema –Chaplin i Rita Hayworth– i, sobretot, el de la

pintura –Chagall, Miró, Magritte–. Curiosament, l'única referència a altres poetes apareix en un poema que evoca una visita a la tomba de J.V. Foix al cementiri de Sarrià.

És interessant de constatar com aquestes referències conflueixen en el gust pel vessant més enjogassat de l'avantguarda de principis del segle XX, que contrasta amb el to d'altres poemes més propers, per exemple, a l'elegia espriuana. Allò que tots comparteixen és, però, aquest joc lliure d'imatges que canta la vida i la naturalesa des del crepuscle i el «desig de perdurar». No és casual segurament que el llibre, que s'obre i es tanca amb sengles textos en prosa, comenci afirmant: «Escric perquè vull fugir d'una realitat insaciable, que em pren el senderi i m'entronitza la por», i, en canvi, acabi matisant: «En fer-se vell el temps a l'aire lliure, recullo bolets de tinta i escric amb passió de bosc l'alegria de viure», tot just abans de «l'espectacle d'un univers amb astres i constel·lacions noves» que evoca Miró. Entre l'elegia i l'obertura a un món nou, aquest llibre suposa, doncs, un expressiu cant a la vida.

